

Тры, тры мыл... л'імбна ў м'ан'э йос'ц'. (82: 178; L.)

Экспрэсіўны, іранічны характар выказвання падкрэсліваецца таксама выкарыстаннем цвёрдага [м] на месцы мяккага [м'] у слове *мільён* (*мыл...*) і ўжываннем замест яго слова *лімон*.

Вельмі падобную сітуацыю назіраем у сямейных запісах. У дыялогу 58 інфармантка L гаворыць пра сваё шкадаванне з-за таго, што яна пабаялася атрымаць другую адукацыю, бо асцерагалася склада-нага тэсціравання. Падлічваючы матэрыяльныя страты, якія сталі вынікам такога ўчынку, інфармантка ў адным з выказванняў вымавіла лічэбнік *трыста* з цвёрдым [р]:

Іа растройілас'. (58: 72; L.)

Дык ма́ла ж плаці́ц' будут. (58: 73; L.)

Та ж на клас'і (калі з'яўляешся класным кіраўніком) *палуча́йш п'іццёт.* (58: 74; L.)

А б'із класа (калі проста выкладаць у класе пэўны прадмет) *будз'іш палуча́ц' трыста.* (58: 75; L.)

Інфармантка L, выкарыстоўваючы слова з цвёрдым [р] у размове пра заробак настаўнікаў, магчыма, хацела акцэнтаваць увагу на меншым з двух выкарыстаных побач лічэбнікаў, не толькі вылучаючы яго лагічна, але і выкарыстоўваючы яго ў незвычайным фанетычным афармленні.

Праведзены аналіз вуснага штодзённа-дзелавага маўлення жыхароў г. п. Хоцімска сведчыць пра абумоўленасць выкарыстання інфармантамі нетыповых варыянтаў дзеяннем стылістычных фактараў камунікацыі, такіх як тэма размовы, цытаванне (у тым ліку адмоўнае), акамадацыя да суразмоўцы, розныя віды экспрэсіі, жаданне выразіць пэўныя адносіны да чалавека ці сітуацыі, пра якія вядзецца гаворка, самапахвала. Уплыў гэтых фактараў на маўленне інфармантаў прасочваецца вельмі выразна, чаго нельга сказаць пра змену характару сітуацыі камунікацыі, уплыў якой амаль незаўважны. Сувязь выкарыстання інфармантамі нетыповых варыянтаў (якімі могуць з'яўляцца як умоўна рускія адзінкі, так і адзінкі, якія супадаюць з беларускай літаратурнай мовай) з дзеяннем стылістычных фактараў камунікацыі пацвярджаецца шэрагам кантэкстаў і назіраецца ў абедзвюх (сямейнай і службовай) частках нашых запісаў, што дазваляе казаць пра наяўнасць заканамернасцей у такім выкарыстанні.

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ СПІС

1. Яненка Н. В. Варыянтнасць у штодзённым беларускім гарадскім маўленні (на матэрыяле запісаў у г. п. Хоцімску) // Весн. БДУ. Сер. 4, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. 2015. № 1. С. 44–48.
2. Яненка Н. В. Да пытання вывучэння неафіцыйнага беларускага гарадскога маўлення ў рамках варыяцыйніскай парадыгмы // Вес. Нац. акад. навук Беларусі. Сер. гуманіт. навук. 2015. № 3. С. 66–70.
3. Яненка Н. В. Функцыянаванне моўных варыянтаў у штодзённа-бытавым беларускім маўленні (на матэрыяле запісаў у г. п. Хоцімску) // Весн. БДУ. Сер. 4, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. 2015. № 2. С. 66–69.
4. Брандес М. П. Стилистика текста. Теоретический курс. М., 2004.
5. Eckert P., Rickford J. R. Introduction // Style and Sociolinguistic Variation / ed. by P. Eckert, J. R. Rickford. Cambridge, 2001. P. 1–20.
6. Лянкевіч У. В. Пераключэнне кодаў у неформальных абставах (на матэрыяле запісаў вуснага маўлення моладзі ў Мінску) // Весн. БДУ. Сер. 4, Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. 2013. № 3. С. 40–43.

Паступіў у рэдакцыю 20.09.2015.

Наталля Васілеўна Яненка – аспірантка кафедры гісторыі беларускай мовы філалагічнага факультэта БДУ. Навуковы кіраўнік – кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры гісторыі беларускай мовы філалагічнага факультэта БДУ С. М. Запрудскі.

УДК 811.161.3'36

Я. В. ВЯЛІЧКА

ДЭСЕМАНТЫЗАВАНЫЯ ЭЛЕМЕНТЫ: ПРАБЛЕМЫ ВЫЗНАЧЭННЯ СУТНАСЦІ ТЭРМІНА

Рэзюме. Пасвячана вызначэнню сутнасці тэрміна «десемантызаваныя элементы». Вопросы, связанные с природой десемантызированных элементов, остаются дискуссионными, потому что не существует единства в их определении и терминологии, что связано с различными точками зрения на данные единицы (в рамках коллоквиалистики, с точки зрения функциональной нагруженности в тексте, экстралингвистической детерминированности, в аспекте лингвокультурологии, в плане сопоставления с другими языками, в связи с развитием научного направления дискурсивного анализа). Ввиду того что ни одно из существующих названий данного класса единиц, по нашему мнению, не отражает в полной мере всех особенностей их функционирования, мы называем подобные элементы десемантызированными и относим к ним единицы, которые утратили свое лексическое значение и частично или полностью нивелировали один или несколько компонентов своего смысла. Делается вывод о том, что термин «десемантызированные элементы» охватывает все существующие подходы к определению их сущности.

Ключевые слова: десемантызированные элементы; семантика; десемантизация; слова-паразиты; спам; дискурсивные маркеры; слова-ферменты; конструктивно-синтаксические единицы.

Abstract. The article is devoted to the definition of the term «desemantised elements». Issues relating to the nature of desemantised elements remain debatable, because there is no consensus in their definitions and terminology, which is associated with different points of view on this units (in terms of the theory of conversational speech, functional loading of the text, extralinguistic determinacy, in the aspect of linguistics, in terms of comparison with other languages, in connection with the development of the scientific direction of discourse analysis). In view of the fact that none of the existing names of this class of units, in our opinion, does not fully reflect all their functioning,

we call such elements desemantised and treat them units that have lost their lexical meaning and partially or completely neutralized the one or more components of its meaning. The conclusion is that the term «desemantised elements» covers all the existing approaches to the definition of their nature.

Key words: desemantised elements; semantics; desemantization; words-parasites; spam; discursive markers; words-ferments; structural and syntactic units.

Асноўная мэта працы – ахарактарызаваць разнастайныя падыходы да вызначэння сутнасці тэрміна «дэсемантызаваныя элементы».

Для дасягнення мэты павінны быць вырашаны наступныя задачы:

1) акрэсліць кола даследчыкаў, якія займаліся вывучэннем дэсемантызаваных элементаў;

2) даць характарыстыку розным пунктам гледжання на сутнасць дэсемантызаваных элементаў, акцэнтуючы ўвагу на адрозненні даследчыкаў у падыходах да вызначэння сутнасці тэрміна.

Для разгляду дэсемантызаваных элементаў важна вызначыць межы ўспрыняцця іх значэння. Існуюць два асноўныя падыходы да вызначэння семантыкі: вузкі, пры якім семантыка ўспрымаецца як лексічнае значэнне слова, і шырокі, пры якім яна ўключае ўсю інфармацыю, змешчаную ў маўленчай адзінцы. Вузкая канцэпцыя семантыкі робіць сваім прадметам значэнне адзінак мовы і пабудаваных з іх моўных выразаў. Пры шырокай канцэпцыі семантыкі яе прадметам, акрамя таго, з'яўляецца і сэнс моўных выразаў у канкрэтных умовах іх ужывання. Мы лічым мэтазгодным прытрымлівацца шырокага падыходу, адлюстраванага ў канцэпцыі І. М. Кабозевай, у адпаведнасці з якой пад дэсемантызацыяй разумеецца не толькі страта элементам яго лексічнага значэння, але і частковае або поўнае нівеліраванне аднаго або некалькіх кампанентаў яго сэнсу [1].

Упершыню пытанні, звязаныя з даследаваннем прыроды і структуры дэсемантызаваных элементаў, былі пастаўлены ў межах колаквіялістыкі – напрамку, які вывучае гутарковую разнавіднасць маўленчай дзейнасці (Т. М. Нікалаева [2], В. Б. Сірацініна [3], Н. А. Пракуроўская [4], А. А. Земская [5]). Пазней дэсемантызаваныя элементы неаднаразова станавіліся аб'ектам спецыяльных даследаванняў з пункту гледжання функцыянальнай нагруканасці ў тэксце (Н. М. Разанава [6], А. Д. Шмялёў [7], Ю. У. Дараган [8]), экстралінгвістычнай дэтэрмінаванасці (В. А. Лапцева [9], С. П. Пятруніна [10]), у аспекце лінгвакультуралогіі (В. В. Трафімава [11], А. Д. Васільеў [12]), у плане супастаўлення з іншымі мовамі (І. С. Яроміна [13], Р. І. Бабаева [14]), у дачыненні да канкрэтных замежных моў (Р. І. Бабаева [14]). У апошні час вызначыўся новы падыход да вывучэння гэтых элементаў гутарковага дыскурсу. Такі падыход стаў магчымым у сувязі з развіццём навуковага напрамку дыскурсіўнага аналізу (Л. У. Правікава [15]).

Нягледзячы на з'яўленне новых падыходаў да вывучэння адзначанай групы слоў, многія пытанні, звязаныя з іх прыродай, і сёння застаюцца дыскусійнымі. Так, на сённяшні дзень не існуе комплекснага даследавання дадзенай катэгорыі слоў, як не існуе і аднастайнасці ў іх вызначэнні і тэрміналогіі. У спецыяльнай літаратуры выкарыстоўваюцца тэрміны «лішнія словы» (В. Б. Сірацініна [3]), «пустыя часціцы» (Н. М. Разанава [6]), «устаўныя элементы» (Б. Я. Ладыжанская [16]), «інфармацыйны шум», «спам» (С. П. Пятруніна [10]), «словы-ферменты» (С. С. Кокараў [17]), «дэсемантызаваныя элементы» (І. С. Яроміна [13]) і інш. Неаднастайнасць тэрміналогіі звязана не толькі з маладаследаванасцю адзначаных адзінак маўлення, але і з адрозненнем у падыходах да вызначэння іх сутнасці.

В. Б. Сірацініна для абзначэння пазбаўленых семантыкі слоў выкарыстоўвае тэрмін «лішнія словы» [3] і звязвае іх з «незнамянальнай лексікай». Пад незнамянальнай лексікай даследчыца разумее невялікае кола пабочных слоў (*значыць, ведаеш, разумееш, у агульным*), часціц (*ну, вось*), займеннікаў (*такі*). У якасці іх функцый В. Б. Сірацініна называе перадачу нейкіх адценняў сэнсу і запаўненне вымушаных паўз ва ўмовах спантаннага маўлення. Адзінымі крытэрыямі аднясення слоў да незнамянальнай лексікі з'яўляюцца функцыі ўжывання лішніх слоў у маўленні. У дачыненні да сацыяльнага аспекту В. Б. Сірацініна адзначае, што ўжыванне лішніх слоў залежыць ад культурнага ўзроўню таго, хто гаворыць, і яго вопыту публічных выступленняў. У групе лішніх слоў даследчыца асобна называе займеннікавыя словы, бо для займеннікаў неабходны спецыяльныя ўмовы для пераходу ў разрад незнамянальнай лексікі: іх ужыванне ў функцыі эмацыянальнага вызначэння без апоры на кантэкст, а таксама непасрэднасць і асабістасць зносін. Група слоў, выдзеленая В. Б. Сірацінінай, з'яўляецца занадта шырокай (з-за ўключэння займеннікаў) для разглядаемага намі класа лексем, а тэрмін «лішнія словы» валодае непатрэбнай канатацыяй, бо акцэнтзе ўвагу толькі на мэтазгоднасці іх ужывання ў тэксце і не прадугледжвае сэнсавай і стылістычнай значнасці названых адзінак.

А. А. Земская таксама называе дэсемантызаваныя элементы «незнамянальнай лексікай» [5]. Асноўнай функцыяй гэтых элементаў з'яўляецца запаўненне вымушаных маўленчых паўз. А. А. Земская лічыць, што незнамянальная лексіка надае спантаннаму характар гутарковай мове і выкарыстоўваецца не толькі для выражэння пэўных адценняў думкі і пачуцця, але і як дапаможны сродак для арганізацыі маўлення, які запаўняе паўзы, неабходныя для абдумвання, пошуку патрэбнага слова. У непадрыхтаванай прамове сродкі такога роду патрэбны. Разам з паўзамі вагання, нічым не запоўненымі, і ўсякага роду ўстаўнымі словамі ў гутарковай мове выкарыстоўваюцца разнастайныя часціцы і падобныя ім па функцыі словы.

С. П. Пятруніна трактуе дэсемантызаваныя элементы як «спам» [10]. Гаворка ідзе пра з'явы гезітацыі (ад англ. *hesitation* – ваганне, нерашучасць), да якіх адносяцца і словы-паразіты, уласцівыя вуснай спантаннай камунікацыі. З'яўленне і актыўнасць тых ці іншых слоў-паразітаў абумоўлены шэрагам фактараў. Словы-паразіты могуць не мець жорсткіх сацыяльна-стылістычных абмежаванняў. Спамы вуснай мовы

знаходзяць сваё адлюстраванне ў мове мастацкай літаратуры. Аўтар выкарыстоўвае іх з рознымі мастацка-эстэтычнымі мэтамі. З іх дапамогай магчымы стылізацыя мовы персанажа, пашпартызацыя яго сацыяльнай, прафесійнай, узроставай, гэндарнай прыналежнасці, узроўню адукаванасці. Слова-паразіты служаць для стварэння пэўнай танальнасці мовы персанажа: эмацыянальна-экспрэсіўнай, пошукавай, выяўленчай.

З пункту гледжання А. Д. Васільева, сучасны стан маўленчай культуры і мовы ў цэлым вызначаецца шэрагам узаемазвязаных і ўзаемадзейных фактараў, перш за ўсё экстралінгвістычных. Рашучыя трансфармацыі дзяржаўнага ладу, палітычнай сістэмы, ідэалагічных дамінант, эканамічнага ўкладу пацягнулі за сабой значныя змены ў мове, перш за ўсё ў яе лексіцы. Яны выяўляюцца як у рэсемантызацыі (рэканатацыі) або архаізацыі раней вядомых слоў і ўстойлівых словазлучэнняў, так і ва ўвядзенні новых у актыўны ўжытак. Лексіка як найбольш рухомы, дынамічны ўзровень моўнай сістэмы рэагуе на падзеі, што адбываюцца ў грамадстве, вельмі адчувальна і гістарычна хутка. Асабліва відавочна гэта ў перыяды радыкальных трансфармацый дзяржаўнага, сацыяльнага, эканамічнага ладу, якія спалучаюцца са зменамі стэрэатыпаў паводзін, пераарыентацыяй маральна-этычных устаноў, рэмаркацый рубрык асіялагічнай шкалы. Сувязь паміж зменамі слоўнікавага складу і феноменамі знешняга і ўнутранага свету чалавека часта аказваецца відавочна ўзаеманакіраванай. Фарміраванне і карэкціроўка моўнай карціны свету могуць залежаць ад інтэнсіўнага ўжывання даволі абмежаванай колькасці лексічных адзінак, якія, выступаючы першапачаткова як фонавыя, па меры ўжывання іх з нарастаючай частотнасцю набываюць (хоць бы на нейкі час) статус ключавых. Гэта не залежыць цалкам ад іх прыналежнасці да пэўнай часціны мовы: слова, якое з'яўляецца службовым (незнамянальным), з прычыны яго высокай ужывальнасці здольна стаць чымсьці накшталт сімвала эпохі, пры адсутнасці лексічнага значэння атрымаць надзвычайную сацыяльна-культурную каштоўнасць, але часам, як ні парадаксальна, у большай ступені не таму, што ўзбагачае сэнс тэксту, а таму, што размывае яго змест. Самы наглядны прыклад гэтага – спалучэнне *як бы* [12].

С. С. Кокараў трактуе дэсемантызаваныя элементы як «слова-ферменты» [17]. Калі параўнанне мовы з жывым арганізмам законнае, то гутарковы пласт мовы – самы жывы і рухомы. Менавіта ў ім адлюстроўваецца цяперашні стан і настрой маўленчага соцыуму. У гутарковай мове маюць месца моўныя адзінкі (слова, словазлучэнні ці нават сказы), якія, з аднаго боку, тыпова гутарковыя, а з другога – універсальныя ў тым сэнсе, што ўласцівы ўсім без выключэння сацыяльным групам. Іх універсальнасць звязана з тым, што носьбітамі мовы заўсёды і ўсюды застаюцца людзі.

Л. У. Правікава адзначае дэсемантызаваныя элементы як «дыскурсныя маркеры» [15]. У сучаснай лінгвістычнай навуцы праяўляецца ўсё большая цікавасць да вывучэння мовы як кагнітыўнай здольнасці, што адлюстроўваецца ў спецыфіцы даследаванняў, накіраваных на выяўленне асаблівасцей функцыянавання моўных сродкаў, якія ўдзельнічаюць у катэгарызацыі і асэнсаванні рэальнага свету. Разам з тым даследаванне мовы з пазіцыяй, характэрных для сучаснай кагнітыўнай лінгвістыкі, не з'яўляецца прынята новым. Наватарскім для мовазнаўства выступае якаснае парадыгмальнае зрушэнне лінгвістычнай навукі ў бок антрапацэнтрызму і ментальнай семантыкі. Навуковы інтарэс для дыскурсіўнай лінгвістыкі ўяўляе даследаванне феномена з'яўлення і функцыянавання дыскурсных маркераў. Дыскурсныя маркеры ў сучаснай лінгвістыцы разглядаюцца як гетэрагенны клас нязменных лексічных адзінак, якія не супадаюць па функцыянальных і дыстрыбутыўных якасцях, але ўтвараюць адзіную лінгвістычную прастору.

У беларускай лінгвістыцы няма спецыяльных даследаванняў, прысвечаных вызначэнню сутнасці дэсемантызаваных элементаў. Ёсць асобныя публікацыі і нават манаграфічныя працы, прысвечаныя пабочным словам і словазлучэнням (А. М. Базыленка «Пабочныя і ўстаўныя словы, словазлучэнні і сказы ў сучаснай беларускай літаратурнай мове» [18], М. А. Аўласевіч «Пабочныя кампаненты сказа ў беларускай літаратурнай мове» [19]), аднак атаясамліваць пабочныя словы і дэсемантызаваныя элементы нельга, таму што пабочныя словы становяцца дэсемантызаванымі толькі ў тым выпадку, калі пры частым ужыванні без усякай патрэбы цалкам губляюць семантычны змест і сведчаць аб нізкім маўленчым узроўні таго, хто гаворыць, і недастатковым узроўні яго маўленчай культуры.

Нягледзячы на разнастайнасць поглядаў адносна вызначэння сутнасці разглядаемага класа адзінак, варта адзначыць, што клас слоў, якія мы лічым мэтазгодным называць «дэсемантызаванымі элементамі», застаецца недастаткова вывучаным. Асобныя спробы апісання і класіфікацыі гэтых слоў былі вельмі нешматлікімі і не атрымалі падтрымкі ў лінгвістыцы. Названыя папярэдне тэрміны або занадта шырокія («лішнія словы», «незнамянальная лексіка»), або занадта вузкія («спам», «слова-ферменты», «дыскурсныя маркеры»). На наш погляд, найбольш паслядоўна адлюстроўвае сутнасць паняцця тэрмін «дэсемантызаваныя элементы», прапанаваны рускімі даследчыкамі І. С. Яромінай [13] і Р. І. Бабаевай [14], бо дэсемантызаваныя элементы – гэта адзінкі, якія часткова або цалкам губляюць сваё значэнне. Такое разуменне тэрміна дазваляе ўключыць у гэты клас адзінак словы-«паразіты» (элементы, якія выкарыстоўваюцца занадта часта, – *карацей, ну, вось, гэта значыць*), дыскурсівы (адзінкі, якія ўстанаўліваюць і падтрымліваюць маўленчы кантакт, – *ведаеш, разумееш, слухай, напрыклад*), гезітатывы (запаўняльнікі паўз – *ну, вось, там, як бы*) і словы-«губкі» (з'ява моўнай дэсемантызацыі – *справа, рэч, штука, цаца*).

Складанасць вывучэння гэтых адзінак заключаецца ў недастатковай узгодненасці і частай супярэчлівасці ў распрацоўцы навуковага тэрміна для абазначэння дэсемантызаваных элементаў, адсутнасці сістэмнага падыходу да вывучэння праблем і крытычнага асэнсавання наяўных вынікаў

і магчымаасцей іх прымянення. Аднак на фоне сучасных міжкультурных сувязей і міжкультурнага ўзаемадзеяння ўзнікае ўсё большая неабходнасць у разглядзе дэсемантызаваных элементаў асабліва ў стылістычным і перакладчыцкім аспектах.

З развіццём антрапацэнтрычнага падыходу ў мовазнаўстве ў цэнтр увагі лінгвістаў трапілі новыя аспекты функцыянавання моўных адзінак і структур. У межах дадзенага падыходу сфарміраваліся вядучыя напрамкі сучаснай лінгвістыкі, сярод якіх важнае месца займае дыскурсіўны аналіз. Кожны з напрамкаў мовазнаўства імкнецца асвятліць пэўны аспект мовы штодзённых зносін, у той час як дыскурсіўны аналіз імкнецца да сінтэзу атрыманых ведаў, да комплекснага апісання даследуемага аб'екта. Для дыскурсіўнага аналізу ў лінгвістыцы галоўнай задачай з'яўляецца апісанне вербальнага боку з улікам іншых складнікаў дыскурсу. Пры разглядзе гутарковай мовы як адной са складнікаў штодзённага дыскурсу становіцца відавочным, што апісваць семантыку і функцыі моўных адзінак у штодзённых зносінах неабходна з улікам разнастайных фактараў, у тым ліку экстралінгвістычных. Для звычайнага дыскурсу вялікае значэнне маюць функцыянальныя словы, яны з'яўляюцца адным з паказчыкаў яго адметнасці. Лексічныя адзінкі, якія выкарыстоўваюцца для арганізацыі дыскурсу, толькі нядаўна прыцягнулі ўвагу даследчыкаў і пакуль не атрымалі вычарпальнага апісання ў навуковай літаратуры. Далучаныя ў афармленне і арганізацыю дыскурсу незнамянальныя словы характарызуюцца функцыянальнай разнастайнасцю. Акрамя таго, дэсемантызаваныя словы могуць выконваць функцыі службовых часцін мовы.

Мноства тэрміналогіі і яе шматпланавасць пацвярджаюць недастатковую даследаванасць адзінак дадзенага класа. Мы схільны, прытрымліваючыся шырокага падыходу да вызначэння семантыкі І. М. Кабозевай, называць іх дэсемантызаванымі элементамі і адносіць да іх адзінкі, якія страцілі сваё лексічнае значэнне і часткова або цалкам нівеліравалі адзін або некалькі кампанентаў свайго сэнсу.

БІБЛІАГРАФІЧНЫ СПІС

1. *Кобозева И. М.* Лингвистическая семантика : учеб. пособие. М., 2000.
2. *Николаева Т. М.* Новое направление в изучении спонтанной речи (о так называемых речевых колебаниях) // *Вопр. языкознания.* 1970. № 3. С. 235–253.
3. *Сиротинина О. Б.* Современная русская разговорная речь и ее особенности. М., 1974.
4. *Прокуровская Н. А.* Актуализаторы как средство выделения коммуникативных центров высказывания // *Вопр. стилистики.* 1982. Вып. 18. С. 155–159.
5. *Земская Е. А.* Русская разговорная речь: лингвистический анализ и проблемы обучения. М., 1979.
6. *Розанова Н. Н.* Суперсегментная фонетика. М., 1983.
7. *Шмелёв А. Д.* Язык и внеязыковая действительность. М., 2002.
8. *Дараган Ю. В.* Функции слов-«паразитов» в русской спонтанной речи // *Тр. междунар. семинара «Диалог-2000» по компьютерной лингвистике и ее приложениям.* 2000. Т. 1 : Теоретические проблемы. С. 67–73.
9. *Лаптева О. А.* Русский разговорный синтаксис. М., 1976.
10. *Петрунина С. П.* Информационный шум в устной спонтанной коммуникации: слова-паразиты // *Вестн. Том. гос. пед. ун-та. Сер. Гуманитарные науки (филология).* 2005. № 3. С. 101–106.
11. *Трофимова О. В.* Сочетание как бы в свертхтексте «Литературной газеты» // *Лексика, грамматика, текст в свете антропологической лингвистики : тез. докл. Междунар. науч. конф. (Екатеринбург, 12–14 мая 1995 г.).* Екатеринбург, 1995. С. 91–93.
12. *Васильев А. Д.* Слово в российском телеэфире. М., 2003.
13. *Ерёмина И. С.* Установление английских эквивалентов русского как бы (экспериментально-сопоставительное исследование на материале английского и русского языков) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20. Пятигорск, 2005.
14. *Бабаева Р. И.* Незнаменательная лексика в немецком обиходном дискурсе (прагматический аспект) : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.20. М., 2008.
15. *Правилова Л. В.* Дискурсные маркеры: современное состояние проблемы // *Вестн. Пятигор. гос. лингв. ун-та.* 2000. № 4. С. 23–28.
16. *Ладыженская Б. Я.* Особенности организации устной спонтанной речи (вставные элементы в речевом потоке) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.21. М., 1985.
17. *Кокарев С. С.* О словах-ферментах русского разговорного языка [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://zhurnal.lib.ru/k/kokarew_s_s/fermenty.shtml (дата обращения: 28.02.2014).
18. *Базыленка А. М.* Побочные и устаўныя словы, словазлучэнні і сказы ў сучаснай беларускай літаратурнай мове. Мінск, 1964.
19. *Аўласевіч М. А.* Побочныя кампаненты сказа ў беларускай літаратурнай мове. Мінск, 1970.

Паступіў у рэдакцыю 19.06.2015.

Яна Вадзімаўна Вялічка – аспірантка кафедры агульнага і славянскага мовазнаўства Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова. Навуковы кіраўнік – кандыдат філалагічных навук, дацэнт, загадчык кафедры беларускай і рускай моў Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова В. М. Шаршнёва.

УДК 811.161.1

В. К. ГОЛУБЕВА

ГРАМАТЫЧНАЯ ПОЛІФУНКЦЫЯНАЛЬНАСЦЬ ПРЫСЛОЎ'ЯЎ ЯК ПРАЯЎЛЕННЕ АДВЕРБІАЛЬНАГА СІНКРЭТЫЗМУ

Рэзюме. Рассмотрена грамматическая полифункциональность наречий как их способность контаминировать в себе свойства нескольких адвербиальных разрядов, частей речи и синтаксических функций. Показано, что это наблюдается при совмещении в одном наречии характеристик: а) функциональных омонимов; б) собственно наречий и именных частей речи (в предложно-падежных формах); в) атрибутов предиката и носителей дополнительной (скрытой) предикативности; г) распространителей